

Załączona poniżej bibliografia przewidziana jest jako pomoc dla uczniów przygotowujących się do Olimpiady Artystycznej. Uczeń wybiera te pozycje, które pomogą mu w uzupełnieniu jego wiadomości, oraz te, które będą podstawą przygotowania tematu własnego zgłoszonego do eliminacji II i III stopnia. Wybrane z listy pozycje (lub inne) uczeń wpisuje do konspektu tematu własnego.

Poza wybraną bibliografią uczestnicy Olimpiady Artystycznej w sekcji historii sztuki powinni **korzystać w jak najszerszym zakresie z materiału ilustracyjnego oraz poznać zabytki i zbiory muzeów w Polsce.**

I. Literatura podstawowa

- J. Białostocki, *Sztuka cenniejsza niż złoto*, t. I–II, Warszawa 1969 i następne wydania, szczególnie: Warszawa 2001
Dzieje sztuki polskiej, praca zbiorowa, wyd. Kluszczyński, Kraków, b.d. (lub inna synteza dziejów sztuki polskiej – patrz: lektury uzupełniające)
E. Gombrich, *O sztuce*, Warszawa 1997
A. Miłobędzki, *Zarys dziejów architektury w Polsce*, Warszawa 1979
Słownik terminologiczny sztuk pięknych, S. Kozakiewicz (red.), Warszawa 1969; wydanie nowe[zmienione] Warszawa 1996
N. Pevsner, *Historia architektury europejskiej*, Warszawa 1976
N. Pevsner, J. Fleming, H. Honour, *Encyklopedia architektury*, Warszawa 1992
Sztuka Świata, t. I–XIII, P. Trzeciak (red.), Warszawa 1989–2000

II. Literatura uzupełniająca

Syntezy dziejów sztuki:

- W. Beckett, *Historia malarstwa. Wędrowki po historii sztuki zachodu*, Warszawa 1998
J. Białostocki, *Sztuka XV wieku od Parlerów do Dürera*, Warszawa 2011
H. Honour, J. Fleming, *Historia sztuki świata*, Warszawa 2002
W. Koch, *Style w architekturze*, Warszawa 1998
Leksykon malarstwa od A do Z (od początków do współczesności), Warszawa 1992
P. Meyer, *Historia sztuki europejskiej*, t. I–II, Warszawa 1973
H. de Morant, *Historia sztuki zdobniczej*, Warszawa 1978
K. Piwocki, M. Porębski, *Dzieje sztuki w zarysie*, t. I–III, Warszawa 1988
M. Rzepińska, *Siedem wieków malarstwa europejskiego*, Warszawa 1979
D. Watkin, *Historia architektury zachodniej*, Warszawa 2001
K. Zwolińska, *Mała historia sztuki*, Warszawa 1997

Starożytność:

- L. Bernhard, *Sztuka grecka archaiczna*, Warszawa 1989
L. Bernhard, *Sztuka grecka V w. p.n.e.*, Warszawa 1970
L. Bernhard, *Sztuka grecka IV w. p.n.e.*, Warszawa 1974
L. Bernhard, *Sztuka grecka hellenistyczna*, Warszawa 1980
J. Boardman, *Sztuka grecka*, b.m. 1999
W. Dobrowolski, *Sztuka Etrusków*, Warszawa 1971
W. Dobrowolski, *Malarstwo Etrusków*, Warszawa 1979
Encyklopedia sztuki starożytnej, Warszawa 1974
J. Lipińska, *Sztuka egipska*, Warszawa 1982
J. Lipińska, *Historia architektury starożytnego Egiptu*, Warszawa 1977
J. Lipińska, *Historia rzeźby, reliefu i malarstwa starożytnego Egiptu*, Warszawa 1978
E. Makowiecka, *Sztuka grecka*, Warszawa 2006

Mała encyklopedia kultury antycznej, Warszawa 1966
K. Michałowski, *Od Edfu do Faras*, Warszawa 1974
K. Michałowski, *Jak Grecy tworzyli sztukę*, Warszawa 1970
K. Michałowski, *Nie tylko piramidy*, Warszawa 1966
A. Mierzejewski, *Sztuka starożytnego Wschodu*, Warszawa 1980
M. Nowicka, *Z dziejów malarstwa greckiego i rzymskiego*, Warszawa 1988
E. Papuci-Władyka, *Sztuka starożytnej Grecji*, Warszawa – Kraków 2001
S. Parnicki-Pudełko, *Architektura starożytnej Grecji*, Warszawa 1975
G.Ch. Picard, *Sztuka rzymska*, Warszawa 1975
A. Sadurska, *W cieniu Panteonu*, Warszawa 1970
A. Sadurska, *Archeologia starożytnego Rzymu okresu Republiki*, Warszawa 1975
A. Sadurska, *Archeologia starożytnego Rzymu okresu Cesarstwa*, Warszawa 1980

Średniowiecze:

A. Bochnak, *Historia sztuki średniowiecznej*, Warszawa 1973
P. du Bourguet, *Sztuka Koptów*, Warszawa 1991
Ch. Duby, *Czasy katedr. Sztuka i społeczeństwo 980–1420*, Warszawa 1986
J. Filarska, *Początki sztuki chrześcijańskiej*, Lublin 1986
J. Filarska, *Początki architektury chrześcijańskiej*, Lublin 1983
G. Henderson, *Wczesne średniowiecze*, Warszawa 1987
E. Jastrzębowska, *Sztuka wczesnochrześcijańska*, Warszawa 1988
J. Le Goff, *Kultura średniowiecznej Europy*, Warszawa 1994
W. Sauerlander, *Rzeźba średniowieczna*, Warszawa 1975
O. von Simson, *Katedra gotycka: jej narodziny i znaczenie*, Warszawa 1989
P. Skubiszewski, *Malarstwo karolińskie i przedromańskie*, Warszawa 1973
P. Skubiszewski, *Sztuka VI–IX wieku*, Warszawa 2001
H. Stern, *Sztuka bizantyńska*, Warszawa 1975
Z. Świechowski, L. Nowak, B. Gumińska, *Sztuka romańska*, Warszawa 1976
Sztuka gotyku. Architektura. Rzeźba. Malarstwo, R. Toman (red.), Warszawa 2000
Sztuka romańska. Architektura. Rzeźba. Malarstwo, R. Toman (red.), Warszawa 2000

Sztuka nowożytna – renesans, manieryzm, barok, rokoko, klasycyzm:

M. Abis, G. Logu, *Malarstwo weneckie złotego okresu XV–XVIII w.*, Warszawa 1976
M. Aston, *Panorama renesansu*, Warszawa 2003
Barok. Architektura, rzeźba, malarstwo, Warszawa 2001
G. Bastek, *Warsztaty weneckie w drugiej połowie XV i w XVI wieku. Bellini, Giorgione, Tycjan, Tintoretto*, Warszawa 2010
B. Dąb-Kalinowska, *Ikony i obrazy*, Warszawa 2000
Encyklopedia sztuki dekoracyjnej, Warszawa 1978
R. Genaille, M. Monkiewicz, A. Ziemia, *Encyklopedia malarstwa flamandzkiego i holenderskiego*, Warszawa 2001
P. Hobhouse, *Historia ogrodów*, Warszawa 2007
H. Honour, *Neoklasycyzm*, Warszawa 1972
M. Levey, *Dojrzały renesans*, Warszawa 1980
M. Levey, *Wczesny renesans*, Warszawa 1972
W. Mole, *Ikona ruska*, Warszawa 1955
P. Murray, *Architektura włoskiego renesansu*, Warszawa 1999
M. Rzepińska, *Cinquecento*, Warszawa 1988
K. Secomska, *Mistrzowie i księżęta. Malarstwo francuskie XV i XVI wieku*, Warszawa 1989
K. Secomska, *Malarstwo francuskie XVII wieku*, Warszawa 1985
J. Shaerman, *Manieryzm*, Warszawa 1970
M. Szafrąńska, *Ogród renesansowy*, Warszawa 1998

Sztuka baroku, R. Toman (red.), Warszawa 2000
Sztuka renesansu, R. Toman (red.), Warszawa 2000
K. Ulatowski, *Architektura wczesnego renesansu*, Warszawa 1964
Z. Waźbiński, *Sztuka Quattrocenta*, Warszawa 1989
A. Ziemia, *Iluzja a realizm : gra z widzem w sztuce holenderskiej 1580-1660*, Warszawa 2005
A. Ziemia, *Sztuka Burgundii i Niderlandów 1380–1500*, tom I: *Sztuka i kultura dworu burgundzkiego i miast niderlandzkich 1380-1500*, Warszawa 2008
A. Ziemia, *Sztuka Burgundii i Niderlandów 1380–1500*, tom II: *Niderlandzkie malarstwo tablicowe 1430-1500*, Warszawa 2011

Sztuka nowoczesna od romantyzmu do współczesności:

W. Bałus, *Zjawisko historyzmu w architekturze wieku XIX. Próba opisu*, „Dzieła i Interpretacje”, 3, 1995, s. 69–80
Ch. Baumgarth, *Futuryzm*, Warszawa 1978
J. Cassou, *Encyklopedia symbolizmu*, Warszawa 1992
J. Claudon, *Encyklopedia romantyzmu*, Warszawa 1992
U. Czartoryska, *Od pop-artu do sztuki konceptualnej*, Warszawa 1973
G. Dziamski (red.), *Od awangardy do postmodernizmu*, Warszawa 1996
J. Guze, *Impresjoniści*, Warszawa 1964
H. Hofstatter, *Symbolizm*, Warszawa 1980
K. Janicka, *Encyklopedia surrealizmu*, Warszawa 1993
K. Janicka, *Surrealizm*, Warszawa 1985
Ch. Jencks, *Architektura postmodernistyczna*, Warszawa 1984
W. Juszcak, *Postimpresjoniści*, Warszawa 1972 (nowe wydanie: 2005)
Z. Kępiński, *Impresjonizm*, Warszawa 1976
A. Kotula, P. Krakowski, *Rzeźba XIX wieku*, Kraków 1980
A. Kotula, P. Krakowski, *Rzeźba współczesna*, Warszawa 1980
A. Kotula, P. Krakowski, *Sztuka abstrakcyjna*, Warszawa 1973
E. Kuryluk, *Hiperrealizm – nowy realizm*, Warszawa 1979
G. Naylor, *Bauhaus*, Warszawa 1977
L. Nochlin, *Realizm*, Warszawa 1974
Od Maneta do Pollocka. Słownik malarstwa nowoczesnego, Warszawa 1963
P. Overy, *De Stijl*, Warszawa 1979
S. Tschudi Madsen, *Art Nouveau*, Warszawa 1977
A. Turowski, *Wielka utopia awangardy*, Warszawa 1990
N. Pevsner, *Pionierzy współczesności*, Warszawa 1979
A. Pieńkos, *Dom sztuki. Siedziby artystów w nowoczesnej kulturze europejskiej*, Warszawa 2005
M. Poprzęcka, *Akademizm*, Warszawa 1977
M. Porębski, *Kubizm. Wprowadzenie do sztuki XX wieku*, Warszawa 1966
L. Richard, *Encyklopedia ekspresjonizmu*, Warszawa 1996
T. Richardson, N. Stangos, *Kierunki i tendencje sztuki nowoczesnej*, Warszawa 1980
H. Richter, *Dadaizm*, Warszawa 1983
J. Serullaz, *Encyklopedia impresjonizmu*, Warszawa 1991
Słownik sztuki XX wieku, Gérard Durozoi (red.), Warszawa 1998
A. Turowski, *W kręgu konstruktywizmu*, Warszawa 1979
M. Wallis, *Secesja*, Warszawa 1967
J. Willet, *Ekspresjonizm*, Warszawa 1976

Techniki sztuk pięknych:

M. Bóbr, *Mistrzowie grafiki europejskiej. Od XV do XVIII wieku*, Warszawa 2000
J. Cotal, C. Oliva, *Techniki graficzne*, Warszawa 2004

A. Krejca, *Techniki sztuk graficznych*, Warszawa 1984
L. Losos, *Techniki malarskie*, Warszawa 1991
Słownik terminologiczny sztuk pięknych, K. Sulkiwicz (red.), Warszawa 1969
R. Smith, *Tajemnice warsztatu artysty*, Warszawa 1994
W. Ślesiński, *Techniki malarskie*, Warszawa 1994
Techniki wielkich mistrzów malarstwa, pr. zbiorowa, Warszawa 1999
K. Teissig, *Techniki rysunku*, Warszawa 1982
J. Werner, *Technika i technologia sztuk graficznych*, Kraków 1972

Ikonografia sztuk pięknych:

D. Forstner, *Świat symboliki chrześcijańskiej*, Warszawa 1990
J. Hani, *Symbolika świątyni chrześcijańskiej*, Kraków 1994
J. Le Goff, *Świat średniowiecznej wyobraźni*, Warszawa 1997

Sztuka polska

Syntezy dziejów sztuki polskiej:

Architektura polska, praca zbiorowa, Warszawa 1981
T. Dobrowolski, *Sztuka polska*, Kraków 1974
Dzieje architektury w Polsce, praca zbiorowa, wyd. Kluszczyński, 2004
Historia sztuki polskiej, T. Dobrowolski (red.), t. I-III, Kraków 1962
J. Kębłowski, *Dzieje sztuki polskiej. Panorama zjawisk od gotyku do współczesności*, Warszawa 1987
W. Krassowski, *Dzieje budownictwa i architektury na ziemiach Polski*, Warszawa 1991
Mała encyklopedia sztuki polskiej, praca zbiorowa, wyd. Kluszczyński, 2006
A. Morawińska, *Malarstwo polskie od gotyku do współczesności*, Warszawa 1984
J. Zachwatowicz, *Architektura polska*, Warszawa 1966

Omówienia poszczególnych epok, stylów, kierunków i wybranych zagadnień z dziejów sztuki polskiej:

Z. Baranowicz, *Polska awangarda artystyczna*, Warszawa 1975
J. Bogucki, *Sztuka Polski Ludowej*, Warszawa 1983
J. Chrzanowska, A. Pieńkos, *Leksykon sztuki polskiej XX wieku*, Poznań 1996
T. Dobrowolski, *Malarstwo polskie ostatnich dwustu lat*, Warszawa 1976
T. Dobrowolski, *Nowoczesne malarstwo polskie*, t. I-III, Warszawa 1964
A. Gradowska, *Sztuka Młodej Polski*, Warszawa 1984
A. Grzybowski, *Gotycka architektura murowana w Polsce*, Warszawa 2014
T. Jaroszewski, *Architektura doby oświecenia w Polsce*, Wrocław 1971
T. Jaroszewski, *Od klasycyzmu do nowoczesności*, Warszawa 1996
T. Jaroszewski, *O siedzibach neogotyckich w Polsce*, Warszawa 1981
J. Jaworska, *Polska sztuka walcząca 1939-1945*, Warszawa 1976
W. Juszcak, *Malarstwo polskiego modernizmu*, Gdańsk 2004
W. Juszcak, *Modernizm*, Warszawa 1977
M. Karpowicz, *Sztuka polska XVII wieku*, Warszawa 1975
M. Karpowicz, *Sztuka polska XVIII wieku*, Warszawa 1975
M. Karpowicz, *Sztuka baroku w Polsce*, Warszawa 1988
Z. Kębłowski, *Polska sztuka gotycka*, t. I-II, Warszawa 1976
A. Kępińska, *Nowa Sztuka. Sztuka polska w latach 1945-1978*, Warszawa 1981
Z. Kępiński, *Impresjonizm polski*, Warszawa 1971
S. Kozakiewicz, *Oświecenie, klasycyzm, romantyzm*, Warszawa 1976
H. Kozakiewiczowa, *Renesans i manieryzm w Polsce*, Warszawa 1978

H. Kozakiewiczowa, *Rzeźba XVI wieku w Polsce*, Warszawa 1984
S. H. Kozakiewiczowie, *Renesans w Polsce*, Warszawa 1976
S. Krzysztofowicz-Kozakowska, *Sztuka Młodej Polski*, Kraków 1999
S. Lorentz, A. Rottermund, *Klasycyzm w Polsce*, Warszawa 1984
Malarstwo gotyckie w Polsce, Warszawa 2005, t. 1–3
A. Miłobędzki, *Architektura polska XVII wieku*, Warszawa 1980
T. Mroczko, *Polska sztuka przedromańska i romańska*, Warszawa 1978
T. Mroczko, M. Arsyński (red.), *Architektura gotycka w Polsce*, Warszawa 1995
K. Olszewski, *Dzieje sztuki polskiej 1890–1980*, Warszawa 1988
Początki architektury monumentalnej w Polsce, Gniezno 2005
J. Pollakówna, *Malarstwo polskie między wojnami 1918–1939*, Warszawa 1982
Polskie życie artystyczne w latach 1915–1939, red. A. Wojciechowski, Wrocław 1974
M. Poprzęcka, *Arcydzieła malarstwa polskiego*, Warszawa 1997
S. Skibiński, *Polskie katedry gotyckie*, Poznań 1996
P. Skubiszewski, *Wit Stwos*, Warszawa 1985
Z. Świechowski, *Sztuka romańska w Polsce*, Warszawa 1990
Z. Świechowski, *Sztuka romańska*, Warszawa 2005 (*Dzieje sztuki polskiej*, t. I)
Z. Świechowski, *Architektura romańska w Polsce*, Warszawa 2000
A. Turowski, *Konstruktywizm polski. Próba rekonstrukcji nurtu (1921–1934)*, Wrocław 1981
M. Walicki, *Gotyk, renesans, wczesny manieryzm*, Warszawa 1961
M. Walicki, W. Tomkiewicz, A. Ryszkiewicz, *Manieryzm, barok*, Warszawa 1971
W. Włodarczyk, *Socrealizm. Sztuka polska w latach 1945–1954*, Paryż 1986
W. Włodarczyk, *Sztuka polska 1918–2000*, Warszawa 2000
A. Wojciechowski, *Młode malarstwo polskie*, Warszawa 1975
A. Wojciechowski, *Polskie malarstwo współczesne: kierunki, programy, dzieła*, Warszawa 1977
K. Zalewska-Lorkiewicz, Sz. Skibinski, *Sztuka polska. Gotyk*, Warszawa 2013

III. Literatura zalecana

Opracowania dziejów sztuki w poszczególnych krajach:

G. Babelon, *Sztuka hiszpańska*, Warszawa 1974
A. Chastel, *Sztuka włoska*, t. I–II, Warszawa 1978
P. Couchoud, *Sztuka francuska*, t. I–II, Warszawa 1989
J. Chrzanowska, A. Pieńkos, *Słownik artystyczny Paryża i regionu Ile-de-France*, Warszawa 1996
A. Dulewicz, *Encyklopedia sztuki francuskiej. Artyści, dzieła, pojęcia*, Warszawa 1997
A. Dulewicz, *Encyklopedia sztuki niemieckiej. Austria, Niemcy, Szwajcaria*, Warszawa 2002
A. Dulewicz, *Słownik sztuki francuskiej*, Warszawa 1977
R. Genaille, *Sztuka flamandzka i belgijska*, Warszawa 1976
R. Genaille, *Słownik malarstwa holenderskiego i flamandzkiego*, Warszawa 1975
T. Hütt, *Niemieckie malarstwo i grafika późnego gotyku i renesansu*, Warszawa 1985

Sztuka polska:

A. Bochnak, K. Buczkowski, *Rzemiosło artystyczne w Polsce*, Warszawa 1971
J.A. Chrościcki, A. Rottermund, *Atlas architektury Warszawy*, Warszawa 1997
H. Faryna-Paszkiwicz, M. Omilanowska, R. Pasieczny, *Atlas zabytków architektury w Polsce*, Warszawa 2001
J. Gadowski, *Gotyckie malarstwo tablicowe Małopolski*, t. 1 (1420–1470), Warszawa 1981, t. 2 (1460–1500), Warszawa 1988, t. 3 (1500–1540), Warszawa– Kraków 1995
I. Huml, *Polska sztuka stosowana XX wieku*, Warszawa 1978
I. Jakimowicz, *Współczesna grafika polska*, 1975

H. Kotkowska-Bareja, *Polska rzeźba współczesna*, Warszawa 1975
S. Lorentz, *Przewodnik po muzeach i zbiorach w Polsce*, Warszawa 1971
S. Łoza, *Architekci i budowniczowie w Polsce*, Warszawa 1954
J. Łoziński, A. Miłobędzki, *Atlas zabytków architektury w Polsce*, Warszawa 1967
A. Osęka, W. Skrodzki, *Współczesna rzeźba polska*, Warszawa 1977
A. Turowski, *Budowniczowie świata. Z dziejów radykalnego modernizmu w sztuce polskiej*,
Kraków 2000
J. Samek, *Polskie rzemiosło artystyczne*, Warszawa 1984
Słownik artystów polskich, t. I–VII, Wrocław – Warszawa 1971–2003
Sztuka młodych 1975–1980, M. Sitkowska (red.), Warszawa 1987
W. Wierzchowska, *Współczesny rysunek polski*, Warszawa 1982
Z. Żygulski, *Dzieje polskiego rzemiosła artystycznego*, Warszawa 1987